

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Raad voor Cultuur
Prins Willem Alexanderhof 20
2595 BE DEN HAAG

Erfgoed en Kunsten
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
50423768

Datum

Betreft Adviesvraag Toegang tot financiering

Geachte raad,

Met deze brief vraag ik u om advies op het gebied van de financiering van cultuur. In het eerste deel schets ik de aanleiding voor mijn verzoek. Het tweede deel beschrijft de adviesaanvraag.

Aanleiding

De culturele sector staat voor diverse (maatschappelijke) ontwikkelingen en uitdagingen. Denk hierbij aan verschuivingen in publieksvoorkeuren door demografische veranderingen, globalisering en digitalisering, de noodzaak van verduurzaming in lijn met nationale en internationale klimaatdoelen, en de stijgende kosten voor productie en personeel. Om relevant en toekomstbestendig te blijven, is het noodzakelijk dat de sector zich blijft ontwikkelen en zich weet aan te passen aan veranderende omstandigheden. Culturele organisaties en ondernemende makers hebben financiering nodig voor hun dagelijkse bedrijfsactiviteiten en voor een bedrijfsmatig gezonde organisatie, maar ook voor investeringen in groei, innovatie, digitalisering en verduurzaming.

Afhankelijk van het vraagstuk, komt de financiering voor een deel uit het eigen vermogen of eigen inkomsten. Soms is dat niet genoeg en is extra financiering nodig of wenselijk. Het vinden van passende financiering is primair een taak van organisaties zelf. Zij moeten zorgen voor een financieringsmix die past bij de producten en diensten die ze (willen) aanbieden of de investeringen die zij willen doen. Het is echter niet altijd vanzelfsprekend dat een organisatie financiering vindt. Dit kan komen door bedrijfseconomische redenen, de kwaliteit van de plannen, maar ook het beleid van de financier speelt een rol.

De culturele sector gebruikt een breed scala aan financieringsbronnen naast subsidie en eigen inkomsten – van private investeringen, giften, sponsoring tot cultuurleningen. Elk van deze instrumenten heeft zijn eigen kenmerken, meerwaarde en toepassingen. Deze diversiteit aan financieringsmogelijkheden biedt kansen, maar zorgt ook voor een complexe en soms ondoorzichtige markt. Het is voor veel culturele organisaties en individuele makers een uitdaging de juiste weg te vinden naar financiering die passend is voor hun vraag^{1,2}. Het ontbreken van passende financiering belemmert niet alleen het verdienvermogen van organisaties, maar staat ook in de weg van een vitale en aantrekkelijke sector met een gezonde arbeidsmarkt.

Dit speelt niet alleen bij instrumenten die specifiek zijn toegesneden op culturele organisaties. De afgelopen jaren heeft het ministerie van Economische Zaken verschillende onderzoeken uitgevoerd naar de werking van de financieringsmarkt en de knelpunten die toegang tot kapitaal belemmeren³. Hoewel de bevindingen overwegend positief zijn, blijven er significante obstakels, vooral voor kleine mkb'ers en scale-ups. Het gros van de culturele organisaties valt onder deze categorieën. Zoals in 2019 ook door u is opgemerkt, is er echter een verschil tussen culturele organisaties en andere mkb-bedrijven⁴. Dat zorgt ervoor dat het regulier mkb-instrumentarium niet altijd past bij de sector. Culturele organisaties zoeken bijvoorbeeld naar een optimale balans tussen economische, maatschappelijke en artistieke waardecreatie. Daarnaast hebben veel culturele organisaties, mede door de inrichting van het culturele bestel, de keuze gemaakt voor de stichting als rechtsvorm. De specifieke kenmerken en behoeftes van de sector worden vaak over het hoofd gezien in algemene economische analyses. Het ontbreken van representatie van de sector in analyses – zoals de financieringsmonitor van het CBS⁵ – onderstreept de noodzaak voor een cultuurgerichte benadering waar het gaat om een analyse van de financieringsmarkt.

Adviesaanvraag

Het verbeteren van toegankelijkheid tot financiering vraagt om meer inzicht in de complementariteit van geldverstreckers, zoals u ook in uw advies *Toegang tot Cultuur*⁶ beschrijft, en inzicht in de interactie tussen financiers onderling en met de culturele sector. Met bovenstaande in het achterhoofd, is het van belang meer inzicht te krijgen in de werking van het financiële ecosysteem voor culturele organisaties en ondernemende makers, en hoe verschillende financieringsvormen en financiers zich tot elkaar verhouden. Door beter te begrijpen hoe financieringsstromen werken en waar knelpunten liggen, kunnen culturele

¹ Loots, E., Dalla Chiesa, C., Wijngaarden, Y. (2024). *In the Mix. Meer dan de som der delen?* Rapport. Rotterdam: Erasmus Universiteit Rotterdam

² Cultuur+Ondernemen. (2022). *Bericht uit het veld: een bredere kijk op financiering*. Amsterdam: Cultuur + Ondernemen

³ Zie onder andere de IBO Bedrijfsfinanciering (2024) en de meta-evaluatie risicokapitaalinstrumenten (2024)

⁴ Raad voor Cultuur (2019) *Financiering van Cultuur*. Den Haag: Raad voor cultuur

⁵ De onderzoekspopulatie van de Financieringsmonitor bestaat uit het mkb in de *business economy*, bestaande uit het bedrijfsleven met uitzondering van de landbouw en financiële dienstverlening. Partijen die binnen de SBI code 'H - Cultuur, sport en recreatie' vallen, worden hierin niet meegenomen.

⁶ Raad voor Cultuur (2024) *Toegang tot Cultuur; Op weg naar een nieuw bestel in 2029*. Den Haag: Raad voor Cultuur

ondernemingen hun financieringsstrategie aanscherpen. Dit is niet alleen in het belang van de organisaties en makers, maar ook voor het brede culturele aanbod dat onze samenleving verrijkt.

Onze referentie
50423768

De focus van mijn adviesvraag ligt in eerste instantie niet op een volledig overzicht van de vraag en behoefte vanuit de sector naar financiering, maar op de manier waarop financiers, waaronder ook het Rijk, (beter) kunnen samenwerken om de toegang tot passende financiering voor de sector te vergroten, en hoe dit bij kan dragen aan de financiële stabiliteit van de sector. Ik vraag u daarbij voort te bouwen op de bevindingen uit uw eerdere advies '*Financiering van Cultuur*' uit 2019. Daarnaast vraag ik u zich te richten op de context van culturele organisaties. Het programma In The Mix⁷ heeft reeds inzicht gegeven in de vraagstukken waar individuele makers tegenaan lopen.

Hoofdvraag

Hoe kan de toegankelijkheid en effectiviteit van de financieringsmarkt voor de culturele sector worden verbeterd, zodat deze bijdragen aan de financiële stabiliteit en het innovatieve vermogen van culturele organisaties?

Daarbij stel ik de volgende informatieve deelvragen:

1. In hoeverre zijn financiers voor de culturele sector complementair aan elkaar, en op welke manieren vullen zij elkaar aan in termen van financieringsdoelen en instrumenten?
2. Hoe verhouden verschillende financieringsinstrumenten zich tot elkaar en wat betekent dit voor de financiële stabiliteit en het innovatieve vermogen van culturele organisaties?
3. Welke kansen liggen er in een betere samenwerking tussen financiers als het gaat om het verbeteren van de toegankelijkheid en effectiviteit van financieringsinstrumenten? En hoe kunnen deze kansen worden benut?

Ik vraag u in dit alles oog te hebben voor financieringsinstrumenten en financiers die op dit moment nog niet in de sector worden gebruikt. Tevens vraag ik u oog te hebben voor de eigen rol van culturele organisaties, en de gekozen rechtsvorm, in het vinden van passende financiering.

Planning

Ik verzoek u uw advies kort na de zomer van 2025 te presenteren.

⁷ Het programma is uitgevoerd door Platform Acct, voordekunst en Cultuur+Ondernemen en had als doel om de arbeidsmarktpositie van zelfstandige makers in de culturele en creatieve sector te verbeteren te onderzoeken hoe zij kunnen komen tot een diverse en voor hen passende financieringsmix.

Tot slot

De culturele sector is van onschatbare waarde voor onze samenleving. Het creëren van een toekomstbestendige sector vraagt om gezamenlijke inspanningen van de sector zelf, financiers en waar nodig de overheid. Door de toegang tot financiering te vergroten, maatwerkoplossingen te bieden en de unieke positie van de sector te erkennen, kan een stevige basis worden gelegd voor een bloeiende culturele sector. Zo blijven we investeren in de kracht van kunst en cultuur als bron van inspiratie, verbinding en innovatie.

Met vriendelijke groet,

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Eppo Bruins